



STANDPUNT VAN HET AGENCY OVER INCLUSIEVE ONDERWIJSSYSTEMEN

Tweede uitgave

In deze paper wordt de update gepresenteerd van – en het is de tweede uitgave van – het standpunt van het European Agency for Special Needs and Inclusive Education (het Agency) over inclusieve onderwijssystemen, gepubliceerd in 2015. Het bevat een overeengekomen visie op en de essentiële eigenschappen van inclusief onderwijssystemen. In een afzonderlijke **Paper met achtergrondinformatie** worden het bewijs en de literatuur gepresenteerd waarop deze update van de position paper van het Agency uit 2022 is gebaseerd.

Deze uiteindelijke visie op inclusieve onderwijssystemen wordt beschouwd als een ambitie – een doel en een horizon – waarop alle lidstaten van het Agency hun beleidsontwikkeling kunnen afstemmen. Bij zijn streven om zijn lidstaten effectief te ondersteunen om dit doel te bereiken, erkent het Agency dat zij zich allemaal op verschillende punten bevinden in hun denken en handelen met betrekking tot de visie op inclusieve onderwijssystemen. Daarom zal de visie het uitgangspunt en de inspiratie vormen voor de verdere werkzaamheden met de lidstaten in de komende jaren.

Bij de reflectie van het Agency op 25 jaar samenwerken met de lidstaten, blijft de visie op inclusieve onderwijssystemen, die in de position paper van 2015 wordt geschetst, onveranderd:

Alle leerlingen, ongeacht hun leeftijd, worden voorzien van betekenisvolle en kwaliteitsvolle onderwijskansen in hun lokale gemeenschap, samen met hun vrienden en peers.

De context van de werkzaamheden op internationaal en Europees niveau is echter aanzienlijk veranderd. Het is van essentieel belang dat de position paper van het Agency up-to-date blijft, en daarom wordt in dit document de oorspronkelijke versie uit 2015 geactualiseerd.

De onderwijssystemen in heel Europa staan voor steeds grotere uitdagingen. Deze zijn het gevolg van conflicten, migratie, pandemieën, klimaatverandering, technologische ontwikkeling en maatschappelijke veranderingen. Veel van deze uitdagingen kunnen de ongelijkheden versterken die volgens het **Global Education Monitoring Report 2020 [Verslag over de wereldwijde monitoring van het onderwijs 2020]** gewoonlijk gepaard gaan met:

... gender, afstand, rijkdom, beperking, etniciteit, taal, migratie, ontheemding, opsluiting, seksuele geaardheid, genderidentiteit en -expressie, geloof en andere overtuigingen en attitudes (UNESCO, 2020, p. 4).

Nationale wetgeving en nationaal beleid moeten de rechten van alle leerlingen erkennen en discriminatie, stereotypering en marginalisatie die duidelijk zijn voor alle leerlingen die om verschillende redenen kwetsbaar zijn voor uitsluiting van inclusief onderwijs, actief voorkomen.

De huidige context van conflicten en de COVID-19-pandemie biedt een mogelijkheid om opnieuw na te denken over de veerkracht van onderwijssystemen en de manier waarop zij alle leerlingen voorbereiden op het leven in steeds meer onzekere tijden. Naarmate het volledige effect op het leren, de geestelijke gezondheid en het welzijn van jongeren duidelijk wordt, dringt het denken over een nieuw sociaal contract voor het onderwijs zich op, zoals geschetst in **Reimagining our futures together [Samen onze toekomst opnieuw vormgeven]** (International Commission on the Futures of Education, 2021). Hierin wordt de noodzaak benadrukt dat **onderwijs een "gedeelde sociale verplichting" is – een van de belangrijkste mensenrechten – die de capaciteit van iedereen**



om zorg te dragen en samen te werken op alle niveaus van de samenleving versterkt.

De sociale, educatieve en financiële voordelen van inclusie zijn goed gedocumenteerd. Niettemin blijft het voor alle landen van het grootste belang te voldoen aan de politieke en belangrijke ethische verplichting om te streven naar meer inclusieve samenlevingen. Bij het versterken van hun engagement voor de **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** moeten de landen **zorgen voor meer duidelijkheid over de beginselen die ten grondslag liggen aan een meer holistische benadering van het investeren in kwaliteit voor alle leerlingen.**

De juridische kaders van de landen moeten de verplichtingen opnemen die in internationale verdragen en Europese communicaties zijn vastgelegd om zowel gelijkheid als anti-discriminatie te verankeren. De wetgeving moet universele en gelijke toegang tot inclusief onderwijs zonder discriminatie waarborgen. Zij moet benadrukken dat segregatie een vorm van discriminatie is, evenals het uitblijven van de nodige aanpassingen om ervoor te zorgen dat personen met een beperking alle mensenrechten op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten.

Wetgeving en beleid moeten gericht zijn op preventie- en interventiebenaderingen om alle leerlingen in staat te stellen belemmeringen voor het leren te doorbreken en volledig deel te nemen, in overeenstemming met de uiteindelijke visie dat alle leerlingen, ongeacht hun leeftijd, onderwijs volgen in hun lokale gemeenschap, samen met hun vrienden en peers.

Om de huidige uitdagingen aan te kunnen, is het van cruciaal belang dat **alle onderwijsactoren hun begrip van inclusief onderwijs uitbreiden tot ALLE leerlingen** (UNESCO, 2020). Dit houdt in dat **discriminatie-, stereotypering- en marginalisatie-mechanismen die leerlingen uitsluiten van kansen in hun lokale scholen en gemeenschappen, moeten worden uitgebannen.** Nationale strategieën die gericht zijn op bepaalde minderheidsgroepen moeten worden uitgebreid om het recht op

onderwijs te verzekeren en ervoor te zorgen dat elke leerling ertoe doet.

De kern van de toekomstplanning is de behoefte aan duidelijkheid over de betekenis van inclusief onderwijs. **Inclusie in het onderwijs en gelijkwaardigheid moeten niet worden gezien als afzonderlijke beleidsterreinen, maar als beginselen die al het nationale beleid onderbouwen en sturen.** Dit omvat die over governance, curriculum, assessment, kwaliteitsbewaking, monitoring en evaluatie, lerarenopleiding en financiering en toewijzing van middelen.

De ontwikkeling van kerncompetenties door middel van professionele leerkanalen is van fundamenteel belang voor kwaliteitsvoorziening. Dergelijke competenties moeten alle opleiders in staat stellen de prestaties, de output en de uitkomsten van het hele onderwijssysteem te verbeteren. Opleiders moeten in staat zijn het curriculum aan te passen of te wijzigen om alle leerlingen relevante kansen te bieden, zonder gebruik te maken van afwijkende of afzonderlijke curricula. **Gepersonaliseerde benaderingen moeten alle leerlingen erbij betrekken, hun actieve participatie ondersteunen en hen een stem geven in het leerproces.**

Flexibele financiering en rechtvaardige toewijzing van middelen moeten gericht zijn op **het vergroten van de capaciteit van scholen en gemeenschappen om in te spelen op diversiteit en het ondersteunen van alle leerlingen.** Bij financieringsbenaderingen moet rekening worden gehouden met intersectionele behoeften van leerlingen. In toenemende mate wordt erkend dat de identiteiten van leerlingen elkaar overlappen en vaak meerdere dimensies van diversiteit vertegenwoordigen. Leerlingen kunnen als gevolg van de combinatie van identiteiten aan verschillende soorten discriminatie en achterstellingen worden blootgesteld. Het is duidelijk dat leerlingen een etiket opplakken en, in het bijzonder, het gebruik van etiketten om te beslissen over voorzieningen of toegang tot middelen de gelijkwaardigheid kan beïnvloeden.

Deze toenemende erkenning van de diversiteit en complexiteit van leerlingen vraagt om meer samenwerking. Het zal ook een andere rol vereisen voor onderwijsprofessionals, die bereid moeten zijn meer gepersonaliseerde onderwijsmethoden, een



groter gebruik van digitale technologieën en meer gevarieerde leertrajecten aan te bieden. Van schoolgemeenschappen zal in toenemende mate worden verlangd dat zij het begrip "school" herdefiniëren als een instelling die meer biedt dan alleen het verstrekken van curriculuminhoud.

Partnerschappen en netwerken met stakeholders en lokale gemeenschappen zullen steeds belangrijker worden naarmate instellingen (zoals regeringen, ministeries, regionale of lokale autoriteiten en scholen) zich op verschillende manieren organiseren en samenwerken om tot sectoroverschrijdende samenwerking te komen. Een dergelijke samenwerking moet inzicht omvatten in het bredere ecosysteem voor inclusieve onderwijs-systemen. Zij moet ook rekening houden met de belangrijkste invloeden op leren en participatie binnen en tussen systeemniveaus, waarbij de vooruitgang van de leerling en de continuïteit van het aanbod in alle fasen van het onderwijs worden gewaarborgd.

Na COVID-19 is er mogelijk ruimte om **de samenleving meer bewust te maken van de gevolgen van segregatie, isolatie en uitsluiting uit het schoolsysteem**. Dit moet de basis vormen voor een "build-back-better"-benadering, waarbij de nadruk ligt op capacity building voor alle stakeholders en het gebruik van gegevens om rechtvaardige toegang, inputs en uitkomsten voor ALLE leerlingen te waarborgen. Een dergelijke benadering moet gericht zijn op het aanbieden van verschillende routes en benaderingen, op basis van de huidige context en de voorgeschiedenis van landen – met een focus op voortdurende verbetering en het verstrekken van kwaliteitsvol, leerlinggericht onderwijs voor iedereen.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2022

U verwijst als volgt naar deze publicatie: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2022. *Standpunt van het Agency over inclusieve onderwijssystemen*. Tweede uitgave. Odense, Denemarken